

Ernst & Young AS
Postboks 1156 Sentrum
0107 OSLO

VÅR REFERANSE
17/8514

DERES REFERANSE

DATO
15.05.2018

Merknader etter selskapstilsyn

1. INNLEDNING

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn hos Ernst & Young AS (EY/revisjonsselskapet) i perioden 1. til 17. november 2017. Finanstilsynets foreløpige merknader ble sendt 21. februar 2018. Revisjonsselskapet har kommentert disse i brev 16. mars og 20. april 2018.

Det stedlige tilsynet inngår i Finanstilsynets tilsyn med selskaper som reviderer foretak av allmenn interesse. Finanstilsynet skal gjennomføre kvalitetskontroll med slike revisjonsselskaper minst hvert tredje år, jf. revisorloven § 5b-2 første ledd, annet punktum. Formålet med det stedlige tilsynet er å kontrollere etterlevelsen av lovkrav som gjelder for revisjonsvirksomheten og for revisjonsutførelsen. At det foreligger hensiktsmessige retningslinjer og rutiner er et viktig tiltak for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder god revisjonsskikk.

Finanstilsynet valgte ut to oppdrag for nærmere vurdering av revisjonsutførelsen. I tillegg ble det gjort 17 stikkprøvekontroller rettet mot enkelte deler av andre revisjonsoppdrag. Finanstilsynet forutsetter at revisjonsselskapet gjennomfører nødvendige tiltak på de områder hvor det er avdekket lovbrudd.

Tilsynet ble gjennomført som et felles tilsyn med det amerikanske revisortilsynet PCAOB. PCAOB valgte ut tre oppdrag for kontroll med revisjonsutførelsen ut fra kravene som gjelder etter amerikansk lovgivning. Generelt vil forhold som PCAOB avdekker og som er av betydning for etterlevelsen av norsk lovgivning, vurderes av Finanstilsynet for eventuell oppfølging. PCAOB utarbeider egen rapport etter tilsynet med revisjonsselskapet, og for PCAOBs konklusjoner vises det til denne. Rapporten offentliggjøres på PCAOBs nettsted:

<https://pcaobus.org/Inspections/Reports/Pages/default.aspx>.

2. SELSKAPETS ORGANISERING, RETNINGSLINJER OG RUTINER

I henhold til revisorloven § 5b-1 skal revisjonsselskap etablere systemer for intern kvalitetskontroll. Dette innebærer et krav om at virksomheten drives forsvarlig, herunder at det etableres retningslinjer og rutiner som skal bidra til at revisjonen skjer i samsvar med revisorloven. Finanstilsynet legger til grunn at kvalitetskontrollsystemer som er i samsvar med ISQC 1 langt på vei vil tilfredsstille dette lovkravet.

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
Telefaks 22 63 02 26

post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler

Morten Barstad
Dir. tlf 22 93 97 21

De 17 stikkprøvekontrollene ble blant annet rettet mot aksept- og fortsettelsesvurderinger, revisors uavhengighet ved levering av tilleggstjenester og etterlevelsen av hvitvaskingslovgivningen. Til disse har Finanstilsynet følgende merknader:

Uavhengighet - forhåndsgodkjenning av tilleggstjenester

Oppdragsansvarlig revisor skal vurdere forholdet til uavhengighetsreglene, før revisjonsselskapet påtar seg tilleggsoppdrag til revisjonsklienter, jf. revisorforskriften § 4-6 første ledd, første punktum. Uavhengighetsvurderingen må gjøres før bindende avtale om tilleggstjenestene inngås. Det er ikke tilstrekkelig at dette gjøres før tjenesteleveransene igangsettes. Vurderingen skal dokumenteres, jf. revisorforskriften § 4-6 annet ledd. Finanstilsynet kontrollerte uavhengighetsvurderingene for åtte tilleggsoppdrag der omfanget av de leverte tilleggstjenestene var vesentlig. I tre av de kontrollerte tilleggsoppdragene ble det avdekket at uavhengighetsvurderingene ikke var utført tidsriktig.

Finanstilsynet ber revisjonsselskapet innføre ytterligere tiltak for å sikre tidsriktige uavhengighetsvurderinger.

Hvitvasking

Etter hvitvaskingsloven § 6 skal rapporteringspliktige foreta kundekontroll ved etablering av kundeforholdet. Kundekontrollen skal skje i samsvar med hvitvaskingsloven kapittel 2. I Finanstilsynets stikkprøvekontroll av tre oppdrag der kunden var ny i 2017, ble det avdekket mangelfull og for sen gjennomføring av kundekontrollen (legitimasjonskontrollen) i to av oppdragene, jf. hvitvaskingsloven § 7 og hvitvaskingsforskriften kapittel 2.

Finanstilsynet avdekket brudd på hvitvaskingsreglene også etter forrige selskapstilsyn. Finanstilsynet ber revisjonsselskapet innføre ytterligere tiltak.

Utkontraktering

Revisjonsselskapet er også autorisert regnskapsførerselskap og derfor underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll. Forskriften gjelder for hele selskapets virksomhet, herunder revisjonsvirksomheten. Utkontraktering skjer når en juridisk enhet setter bort oppgaver til andre, normalt en annen juridisk enhet. Dette gjelder også om den enheten som utkontrakterer er i konsern eller i samme nettverk med den som har overtatt oppgaven. Risikostyringsforskriften § 5 krever skriftlige avtaler for all utkontraktering og setter nærmere krav til avtalen.

Avtale med ekstern leverandør

Revisjonsselskapet benytter produkter der avtalen med leverandøren er inngått med et annet selskap i EY-nettverket. Revisjonsselskapets bruk av produktet er regulert gjennom avtaler i nettverket. Etter Finanstilsynets vurdering ga ikke foreliggende avtaler revisjonsselskapet nødvendig rett til innsyn og kontroll med leverandørens leveranse, blant annet om håndtering av informasjon som fremkommer i enkelte av revisjonsselskapets kontorstøttesystemer

Leverandøren har utarbeidet et vedlegg til gjeldende standardavtale, som er tatt i bruk av foretak i finanssektoren. EY opplyser at det, etter det stedlige tilsynet, er utarbeidet et tilsvarende vedlegg til

den eksisterende avtalen med nettverket. Vedlegget er tilpasset revisjonsvirksomhet og sikrer selskapet nødvendig innsyn og kontroll.

Finanstilsynet ber om at risikovurderingen knyttet til IT-drift og datasikkerhet også inkluderer en beskrivelse og vurdering av revisjonsselskapets risiko ved bruk av ovennevnte produkt.

Annen utkontraktering

EY Norge benytter et IT-system som er utviklet av et annet selskap i EY nettverket. Systemet benyttes til fakturering av alle oppdrag. Frem til våren 2018 ble systemet også anvendt til risiko- og uavhengighetsvurderinger for oppdrag under 200 timer. Tekniske systemendringer knyttet til vedlikehold og eventuell videreutvikling utføres av personer tilknyttet det andre selskapet i EY nettverket, også på vegne av EY Norge. Revisjonsselskapet har bekreftet at det vil inngå en skriftlig avtale med det andre selskapet i EY nettverket som oppfyller risikostyringsforskriften § 5.

I analysearbeid som utgjør en del av revisjonsutførelsen hentes det informasjon direkte fra klientenes IT-systemer. Tilpassing av denne informasjonen, slik at dataene kan benyttes i EY Norges analyseverktøy, skjer ved hjelp av personer tilknyttet et annet selskap i EY nettverket. Revisjonsselskapet har bekreftet at det vil inngå en skriftlig avtale med det andre selskapet i EY nettverket som oppfyller risikostyringsforskriften § 5.

Brukertilgang i revisjonsverktøy

Revisjonsselskapet benytter et revisjonsverktøy for lagring av klient- og revisjonsdokumentasjon. En revisjonsfil vil kunne inneholde sensitiv informasjon, herunder taushetsbelagt informasjon, personopplysninger og informasjon som nevnt i verdipapirhandelloven § 3-2 (innsideinformasjon). At slik informasjon kommer på avveie eller misbrukes er en vesentlig risiko i revisjonsselskapets virksomhet som må håndteres på en forsvarlig måte, jf. risikostyringsforskriften § 6. Finanstilsynet viser også til kravet i verdipapirhandelloven om at den som behandler innsideinformasjon plikter å utvise tilbørlig aktsomhet. Det må iverksettes tiltak for å redusere risikoen for at innsideinformasjon ikke kommer i uvedkommendes besittelse eller misbrukes, jf. § 3-4 annet ledd, første punktum.

Revisjonsselskapet mener at revisjonsverktøyet bidrar til å sikre dokumentasjon i samsvar med kravet i revisorloven og at sikkerheten i forhold til konfidensielle opplysninger er tilstrekkelig ivaretatt.

Finanstilsynet deler ikke revisjonsselskapets oppfatning av at risikoen for at informasjon kommer på avveie eller misbrukes, håndteres fullt ut tilfredsstillende. Finanstilsynet mener at gjeldende retningslinjer og rutiner for hvem som kan gi tilgang til en revisjonsfil er for vid. Det sentrale er å forebygge at informasjon som ligger i revisjonsfilen ikke tilflyter uvedkommende eller misbrukes. At systemet gir informasjon som kan bidra til å avdekke eventuelle brudd på lovgivning eller interne retningslinjer, reduserer ikke nevnte risiko i tilstrekkelig grad.

Finanstilsynet ber revisjonsselskapet foreta en fornyet vurdering av retningslinjene og rutinene for tilgang til den enkelte fil, og at Finanstilsynet blir orientert om resultatet.

Uavhengig av ovennevnte vurdering ber Finanstilsynet om at risikovurderingen knyttet til tilgangskontroll i klient- og revisjonsdokumentasjonssystemet, inntas som et separat forhold i revisjonsselskapets risikovurdering knyttet til IT-drift og datasikkerhet.

3. KONTROLL AV REVISJONSOPPDRAG

Som ledd i det stedlige tilsynet valgte Finanstilsynet ut to konsernrevisjonsoppdrag for nærmere gjennomgang av revisjonsutførelsen. Det ene morselskapet er børsnotert og dermed foretak av allmenn interesse.

Finanstilsynets kontroll var særlig rettet mot konsernrevisjonen, men dekket også revisjon av morselskapet og utvalgte datterselskaper, herunder enkelte nordiske datterselskaper. Enkelte forhold knyttet til kravet om at revisjonen skal skje i samsvar med god revisjonsskikk ble diskutert under det stedlige tilsynet, men Finanstilsynet mener at forholdene ikke gir grunnlag for merknader.

4. OPPSUMMERING

Tilsynet har dekket revisjonsselskapets organisering, retningslinjer og rutiner, og kontroll av to større revisjonsoppdrag. Finanstilsynet har enkelte merknader til tidsriktige uavhengighetsvurderinger, kundekontroller etter hvitvaskingsloven, avtaler om utkontraktering og tildeling av brukerrettigheter til revisjonsverktøyet.

Finanstilsynet legger til grunn at revisjonsselskapet iverksetter tiltak for å utbedre svakhetene som er omtalt i merknadene etter tilsynet.

Tilbakemeldingen på risikovurderingen av tilgangskontroll til revisjonsfilene og hvordan denne risikoen er omtalt i revisjonsselskapets dokument knyttet til IT-drift og datasikkerhet imøteses.

For Finanstilsynet

Kjersti Elvestad
seksjonssjef

Morten Barstad
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.